

ZAKON

O IZMJENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O POREZU NA DOHODAK

Član 1.

U Zakonu o porezu na dohodak („Službene novine Federacije BiH“, br. 10/08, 9/10, 44/11, 7/13 i 65/13), u članu 5., tačka 11) briše se.

Dosadašnja tačka 12) postaje tačka 11).

Član 2.

U članu 6. iza tačke 14) dodaje se nova tačka 15), koja glasi:

„15) smještaj koji poslodavac osigurava zaposleniku na mjestu gdje se obavlja djelatnost, ako je neophodno korištenje smještaja za zaposlenika s ciljem obavljanja registrovane djelatnosti“.

Član 3.

Član 9. mijenja se i glasi:

„(1) Porez na dohodak od nesamostalne djelatnosti plaća se po stopi od 0% na poreznu osnovicu do 238,00 KM, po stopi od 10% na razliku porezne osnovice između 238,00 KM i 1.285,00 KM, te po stopi od 20% na poreznu osnovicu iznad 1.285,00 KM.

(2) Porez na dohodak od samostalnih djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od ulaganja kapitala i od nagradnih igara i igara na sreću plaća se po stopi od 10%.

Član 4.

U članu 10. stav (2), tačka 1), riječi: „iznad iznosa utvrđenih Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak“ brišu se.

Član 5.

Član 10. stav (4) briše se.

Član 6.

U članu 12. stav (4) tačka 2) iza riječi „stečajnih upravitelja“ dodaje se zarez i riječi „sudskih vještaka“.

U tački 3) brišu se riječi „sudskih vještaka“.

Član 7.

U članu 15. stav (5), tačka 2), riječi: „u prostorijama poslodavca u iznosu koji ne prelazi visinu utvrđenu posebnim propisima“ brišu se.

U stavu (5) tačka 6), riječi: „do propisanog iznosa“ brišu se.

Član 8.

U članu 27. stav (3) riječ „stope“ zamjenjuje se riječju „stopa“, a iza riječi „iz člana 9.“ dodaju se riječi „stav (1)“.

U stavu (4) riječi „stope od 10%“ zamjenjuju se riječima „stopa iz člana 9. stav (1) ovog Zakona.“

U stavu (6) riječi „stopi od 10%“ zamjenjuju se riječima „stopama iz člana 9. stav (1)“

Iza stava (10) dodaje se novi stav (11) koji glasi:

„(11) Ukupan iznos ličnih odbitaka iz člana 24. stav (1) i (2) Zakona priznaje se najviše do iznosa razlike oporezivih prihoda i rashoda iz člana 11. Zakona“.

Član 9.

U članu 30. stav (3), iza riječi „uplaćuju isplatioci dohotka“ dodaju se riječi „po stopi od 10%“.

Član 10.

U članu 35. stav (2) riječ „stopi“ zamjenjuje se riječju „stopama“.

Član 11.

Ovaj Zakon stupa na snagu narednog dana od dana objavljivanja u „Službenim novinama Federacije BiH“.

Obrazloženje

I. Pravni osnov

Ustavni osnov za donošenje ovog zakona sadržan je u članu III. 1. tačka f), koji je izmjenjen amandmanima VIII i CVI Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, prema kojima je u isključivoj nadležnosti Federacije Bosne i Hercegovine donošenje propisa o finansijama i finansijskim institucijama Federacije i fiskalna politika Federacije.

II. Razlozi za donošenje zakona

Direktni porezi koji se odnose na oporezivanje rada imaju veoma važnu ulogu u stimulanju privrednog rasta i rasta zaposlenosti. Oporezivanje zarada u FBiH ima tri glavne komponente: udio zaposlenih u doprinosima za socijalno osiguranje, udio poslodavaca u doprinosima za socijalno osiguranje i porez na dohodak. Za razliku od načina oporezivanja rada u zemljama OECD-a i EU gdje su, pored plata, oporezive i sve ili veći dio naknada koje zaposleni dobijaju po osnovu rada, postojeći način oporezivanja plata u FBiH je omogućio da se značajan dio dohotka radniku isplaćuje kroz neoporezive naknade u vidu toplog obroka, troškova prevoza, regresa i drugih naknada. Zbog toga su stope oporezivanja rada u BiH i FBiH veoma visoke jer je osnovica za obaveze po osnovu rada samo plata radnika. Neoporezivim dohotcima nadoknađuje se veliki procenat ugovorenih naknada za rad i pri tome omogućava legalna evazija poreskih obaveza, što se negativno odražava na prikupljanje javnih prihoda po osnovu oporezivanja rada.

Takođe, dozvoljenim isplatama neoporezivih dohodaka omogućava se isisavanje značajnih sredstava iz privrede koja se potom upotrebljavaju na sivom tržištu, pri tome stvarajući neloyalnu konkurenciju onim preduzećima i poduzetnicima koji posluju pošteno, što je prepoznato i od strane samih poslodavaca.

Ukidanjem isplata neoporezivih dohodaka nastoji se spriječiti, ili u najvećoj mogućoj mjeri ograničiti mogućnost zloupotreba, stvarajući pretpostavke za snažniji privredni rast i rast zaposlenosti u FBiH.

Trenutna situacija u Bosni i Hercegovini je takva da imamo neusklađenost oporezivanja po osnovu rada između entiteta, odnosno ne postoji jedinstveni ekonomski prostor po ovom pitanju. Ovakva situacija često dovodi do nedoumica i problema za investitore kod sagledavanja mogućnosti poslovanja kao i do lošeg poslovnog imidža kako BiH tako i FBiH.

Pored problema međuentitetske neusaglašenosti u načinu oporezivanja, analize OECD-a govore da je poreski klin u FBiH među najvišim u Evropi, izražen kao odnos između obaveza koje poslodavac plati za radnika i ukupnog iznosa sredstava koji poslodavac izdvoji za radnika (neto plata uvećana za ukupne obaveze po osnovu plata). Ovakva mišljenja negativno utiču na rast privrednih aktivnosti i smanjuju strane investicije, što se navodi u dokumentima Svjetske banke („Doing Business“), Svjetskog

ekonomskog foruma („Konkurentnost“) i drugih međunarodnih institucija. Ovakva predodžba je značajnim dijelom uslovljena i metodom i načinom obračuna plata jer u FBiH postoje dodaci na platu kao što su topli obrok, naknada za prevoz, regres itd., koji nisu oporezovani i koji realno predstavljaju dohodak za uposlenika (ponekad i vrlo važan dio dohotka naročito kod radnika sa nižim platama a njih je mnogo), ali to kod predstavljanja stanja u analizama OECD-a nije uzeto u obzir. Dakle, samo uporedba stopa oporezivanja rada ne daje pravu sliku s obzirom na različite osnovice za obračun. Zbog ovakve situacije, FBiH šalje netačnu sliku da je region sa najvišim oporezivanjem rada, što u suštini nije tačno.

Zbog toga su opravdana razmišljanja o ukidanju prakse isplate neoporezivih naknada koje imaju karakter plate, odnosno o ujednačavanju načina obračuna obaveza po osnovu rada na nivou BiH i sa zemljama EU i OECD-a. Na ovaj način bismo pojednostavili i učinili pravednijim i stimulativnijim oporezivanje rada i tako doprinjeli većem privrednom rastu i zapošljavanju u FBiH. Pored toga, identično kao u RS-u, ovim Zakonom u bruto osnovicu za obračun poreza na dohodak ulaze svi doprinosi, a ne samo doprinosi iz ličnih primanja na teret radnika kao što je to bilo do sada. U postojećem načinu oporezivanja, doprinosi na lična primanja na teret poslodavca nisu ulazili u bruto osnovicu za obračun poreza na dohodak. Izmjenama i dopunama Zakona uvodi se jedinstvena kategorija doprinosa iz ličnih primanja i drugih prihoda na teret zaposlenika koja zamjenjuje dosadašnje dvije kategorije doprinosa na teret zaposlenika i na teret poslodavca.

Potrebno je naglasiti da cilj ovog Zakona nije povećanje javnih prihoda i dodatno opterećenje privrede. Drugim riječima, oporezivanje svih naknada po osnovu rada, uz uvođenje diferenciranih stopa poreza na dohodak od nesamostalnih djelatnosti i smanjenje stopa doprinosa, prihodovno je neutralno, bez povećanja, ali i bez umanjenja postojećeg nivoa poreskih prihoda, a isto tako je neutralno i sa stanovišta ukupnih opterećenja privrede na nivou Federacije BiH. Kada bi se oporezivanjem svih do sada neoporezivih dohodaka zadržala jedinstvena stopa poreza na dohodak, radi postizanja neutralnog efekta, stopa poreza bi bila snižena sa 10% na 7%.

I pored neutralnog efekta na nivou cijele Federacije BiH, neophodno je napomenuti da će pravni subjekti koji su ranije maksimalno koristili pogodnosti isplate neoporezivih naknada, ubuduće plaćati više obaveze (pretpostavka je da će na istom nivou zadržati naknade koje su bile neoporezive), dok će subjekti sa nižim platama, uključujući i minimalne plate, koji nisu koristili ove pogodnosti ili su ih koristili u manjem obimu, ubuduće plaćati niže obaveze po osnovu plata. Međutim, zbog toga što su se pogodnosti neoporezivih dohodaka najviše koristile u realnom sektoru i kod najnižih plata, sa ciljem ublažavanja i neutralisanja efekata proširenja poreske osnovice, ovim Zakonom se uvode diferencirane stope poreza na dohodak sa nultom stopom za prvi razred za neto plate do 500,00 KM (pripadajuća prosječna osnovica za oporezivanje po radniku 238,00 KM). Na taj način ovaj Zakon doprinosi ostvarenju principa pravednosti i socijalne osjetljivosti.

Novim načinom oporezivanja sa uključenjem u bruto osnovicu svih naknada po osnovu rada i svih doprinosa, zbirne stope doprinosa na bruto plate se smanjuju sa 41,5% na 33% i uvode se diferencirane stope poreza na dohodak od nesamostalne djelatnosti za prvi razred nulta stopa (prosječna osnovica za oporezivanje po radniku od 0,00 KM do 238,00 KM koja odgovara neto plati od 0,00 KM do 500,00 KM), za drugi razred stopa od 10% (osnovica za oporezivanje od 239,00 KM do 1.285,00 KM koja odgovara neto plati od 501,00 KM do 2.000,00 KM) i za treći razred stopa od 20% (osnovica za oporezivanje 1.286,00 KM i više koja odgovara neto plati od 2.001,00 KM i više).

Za ostale dohotke (od samostalnih djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od ulaganja kapitala i od učešća u nagradnim igrama i igrama na sreću) ostaje jedinstvena stopa poreza na dohodak u procentu od 10% kao i u postojećem Zakonu.

III. Obrazloženje pojedinih odredbi

Član 1. odnosi se na izmjenu člana 5. Zakona o porezu na dohodak, kojim se briše tačka 11. koja, bez oporezivanja, omogućuje isplatu neoporezivih naknada, pomoći i/ili nagrada do iznosa utvrđenog Pravilnikom o primjeni Zakona o porezu na dohodak. Brisanjem ove tačke proširuje se osnovica za oporezivanje za iznos ranije neoporezivih dohodaka, čime se smanjuje mogućnost zloupotrebe dosadašnjih odredbi Zakona, koje omogućavaju isplatu značajnog dijela plata putem neoporezivih naknada.

Članom 2. se premješta olakšica vezana za smještaj zaposlenih radnika na terenu (prihod koji ne ulazi u dohodak za oporezivanje od nesamostalne djelatnosti) iz člana 10. stav (4) u član 6. sa novom tačkom 15).

Član 3. ovog Zakona definiše diferencirane stope poreza na dohodak od nesamostalnih djelatnosti na način da se niže plate, čije su osnovice za oporezivanje do 238,00 KM (odgovara neto plati od 500,00 KM) oporezuju sa nultom stopom u cilju potpunog oslobađanja obaveze po osnovu poreza na dohodak na minimalne neto plate do iznosa od 500,00 KM. Plate čije su osnovice za oporezivanje između 239,00 KM i 1.285,00 KM (odgovaraju neto platama od 501,00 KM do 2.000,00 KM) oporezuju se stopom od 10% (progresivno 0% do 238,00 KM, a na razliku iznad 238,00 KM po stopi od 10%), a plate čije su poreske osnovice u rasponu od 1.286,00 KM i više (odgovarajuća neto plata 2.001,00 KM i više) oporezuju se stopom od 20% (progresivno 0% do 238,00 KM, 10% na razliku između 1.285,00 KM i 238,00 KM, te 20% na razliku iznad 1.285,00 KM). Diferencirane stope poreza na dohodak od nesamostalnih djelatnosti utvrđene su tako da efekat povećanja poreske osnovice bude neutralan sa stanovišta ukupnog troška plata poslodavca i javnih prihoda u FBiH, uz poštovanje principa pravednosti prema kojem zaposleni koji primaju niže dohotke plaćaju manje (u apsolutnom, ali i relativnom smislu), dok oni koji primaju više dohotke plaćaju više obaveze po osnovu poreza na dohodak.

Članom 3. se zadržava postojeće rješenje za sve ostale dohotke (od samostalnih djelatnosti, od imovine i imovinskih prava, od ulaganja kapitala i od učešća u nagradnim igrama i igrama na sreću). Za sve ostale djelatnosti, osim nesamostalne djelatnosti, porez na dohodak se plaća po jedinstvenoj stopi od 10% kao i do sada.

Članovi 4. i 5. definišu izmjene člana 10. Zakona kojim se proširuje poreska osnovica za oporezivanje dohodaka od nesamostalne djelatnosti na sve naknade koje su u ranijem periodu bile neoporezive.

Članom 6. se djelatnost sudskih vještaka premješta iz člana 12. stav (4) tačka 3) Zakona o porezu na dohodak u tačku 2) istog stava zajedno sa djelatnošću stečajnih upravnika i sudija porotnika.

Članom 7. ovog Zakona, u poslovne rashode preduzetnika koji ostvaruju dohodak od samostalne djelatnosti ulaze sve naknade za ishranu zaposlenima za vrijeme rada, bez obzira na limit jer se iste ovim Zakonom u cjelosti oporezuju.

Članom 8. mijenjaju se stope poreza na dohodak u skladu sa članom 3. ovog Zakona, s tim da član 9. stav (5) precizira i maksimalan iznos ličnih odbitaka koji se mogu priznati do visine razlike između oporezivih prihoda od nesamostalne djelatnosti i plaćenih doprinosa.

III. Finansijska sredstva

Za provođenje ovog zakona nisu potrebna dodatna finansijska sredstva.

IV. Usklađenost propisa sa zakonodavstvom EU

Odredbe predloženog zakona ne sadrže odredbe koje su u suprotnosti sa zakonodavstvom EU.